

Revanșa laptelui în fața cafelei

Dan Coman nu este primul poet tânăr, chit că deja afirmat (Premiul național de poezie „Mihai Eminescu” Opera Prima; Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor din România) care și-a valorificat artistic experiența paternității (optzecistul Mircea Cărtărescu, în câteva poeme din *Dragostea*, și douămiistul Dan Sociu, în *poeme eXcesive*, au făcut-o sporadic înaintea lui), dar deține întâietatea absolută în scrierea (cu sine însuși, tătic fericit) a unei cărți cap-coadă ce ridică la putere procreația. *Dicționarul Mara* (*ghidul tatălui: 0-2 ani*), Cartier, 2009, este rodul unei transfigurări atât ființiale, cât și creatoare a celui care, acum șase ani, debuta sub semnul *Strigătului* lui Munch („suflu cu putere înspre lumânări și din gură îmi iese urletul/ câteva picături de sânge adevăresc ceea ce bănuiam încă demult:/ mărirea lui este peste puterea gurii mele”), iar astăzi se vede chemat să-și reaproprieze limbajul pornind de la o numărătoare pentru copii („Lău, lătușcă, lămulită/ Mala nu știe să zită”). Altfel spus, cel care afirma, la începuturi, sus și tare: „iar puterea mea era strigătul meu”, iată-l la cea de a treia carte, dacă nu îngânând cântece de leagăn, cel puțin îngânându-și odrasla: „Mala nu poate să zboare/ pentlu tă ale funduleț”. Felul în care Dan Coman își domesticește – în sensul de cămin părintesc – universul, prin rostire („vorbele mele despre toate acestea”; deloc întâmplător, volumul se deschide cu un Prolog și se încheie cu un Epilog), ține de schimbarea de atmosferă: aerul tare, de *poete maudit* („am 27 de ani. sunt la

casa mea. *boala aerisește încăperile*” – subl. mea), pe de-o parte, și, pe de-alta, aerul fericit al unui bun familist („ciudat, câtă liniște încape sub o plapumă de două persoane și/ mai ales, foarte ciudat, cât aer curat aici,/ la mijlocul nopții”). În acest sens, poezia sa aduce cu respirația, uneori foarte proaspătă („aer proaspăt care îmi dă direct în ochi”), alteori expirată („expir puțin câte puțin, aerul trebuie să-mi ajungă până fac o cafea”), mereu însă egală cu sine („căci odată folosit aerul ei e ca și/ întărit și lovește în afara gurii de parc-ar lovi cu piciorul în pământ”, în *Dicționarul Mara*, și „acolo unde o femeie înaltă lovește atât de tare aerul cu genunchii/ încât de fiecare dată când trag aer în piept/ parcă aș trage un alt bărbat peste mine”, în *Anul cărțiței galbene*). Dar dacă o ai pe Mara, ei bine, se cheamă că ai... inspirație („acum gata, se trezește fetița, aerul din plămâni s-a dus pentru azi./ intrăm în dormitor și aplecându-ne repede peste pătuț *inspirăm* până ce aerul cel nou dă pe/ dinafară cu spume” – subl. mea). Altfel spus, poetul nu pronunță cuvinte – le însuflețește, literalmente („pentru o vorbă ca asta/ trebuie să ne desprindem puțin unul de celălalt/ și-atunci aerul cald țâșnește dintre noi și țiuie scurt/ ca o jucărie peste care calci din greșeală”). Nu sunt atât cuvinte de putere, ca altădată, cât vorbe „fără zgomot” – și asta fiindcă solilocviul de la 26 de ani („numele mi l-am rostit îndeajuns./ acum el e gura mea”) se ntoarce la 34 în dialog („e o lună frumoasă, eram gata să ne șoptim” – subl. mea). Și acesta, se-nțelege,

cu surdina („liniște în cap, liniște în suflet, liniște în supa de pui”). O poezie a semitonurilor.

Citindu-l în paralel – pe *primul* și pe *ultimul* Coman –, mă gândesc că, dacă și există o continuitate, aceasta se datorează... cafelei, dar și ea raționalizată: de unde în volumul de debut poetul se vedea „cu cele șapte guri ale mele sorbind din ligheanul cu cafea”, acum abia de se regăsește în fața „unei cești de cafea”. Altminteri, schimbarea la față a poetului tot dintr-acolo vine, priviți: „tlinda e la maternitate,/ în fața mea o mare întindere de cafea/ deasupra căreia/ plutește amenințător laptele” (poemul „frigul”, una dintre piesele grele ale *Dicționarul-ui Mara*), chit că era deja anunțată în *Anul cărțiței galbene*: „prin pulpele unei femei rotunde trece o vietate plină de lapte”. Se pare că însuși autorul paște aceea vietate, sau cel puțin o urmărește îndeaproape, surprinzând-o ca un demn urmaș al ardeleanului Ioan Alexandru („Beau lapte din șistar și mă cuprind fiori”) ce se află, nu înainte însă de a o trece prin filtrul civilizației: „rând pe rând femeile încep să respire și încep să scâncească/ și se ridică așa cum ar ridica o cafea și uff au ioi/ cu amândouă mâinile își saltă burțile/ și laptele le sună în sâni ca un adevărat expresor”. Magistrală revanșă a primordialului, această „laudă a alăptatului natural” (nu fără bemolul unor substitute: „iat-o ieșind și pe ea cu sticluta de milumil în brațe”)! Astfel încât, conceput ca un *ghid al tatălui*, *Dicționarul Mara* se întoarce, iată, într-un adevărat imn al maternității.

Emilian GALAICU-PĂUN